

Luonnos kommentoitavaksi ja lausunnoille 7.7.2020

Kaakkois-Suomen metsäohjelma 2021-2025

Sisällys

1	Alueelliset metsäohjelmat 2021–2025	3
2	Metsäalan nykytila, toimintaympäristöanalyysi ja tulevaisuuskuva	3
3	Kestävää hyvinvointia Kaakkois-Suomen metsistä	6
4	Resurssitehokas ja kestävä metsänhoito	8
5	Talousmetsien luonnonhoito ja metsäluonnon monimuotoisuus	15
6	Ilmastokestävä metsätalous	20
7	Metsätiet ja metsien saavutettavuus	23
8	Uudet puupohjaiset tuotteet	26
9	Luontomatkailu, luonnontuoteala ja luontoon perustuvat muut palvelut	27
10	Osaaminen ja koulutus	29
11	Kansainvälinen metsäpolitiikka ja EU-vaikuttaminen	30
12	Metsätieto ja alustatalous	32
13	Metsäalan vuorovaikutus ja viestintä	33
14	Ohjelman vaikutukset	34
15	Metsäohjelman seuranta ja keskeiset mittarit	37
16	Metsäohjelmaa toteutetaan yhdessä!	37

1 Alueelliset metsäohjelmat 2021–2025

Alueelliset metsäohjelmat 2021-2025 ovat maakunnallisen metsäsektorin kehittämissuunnitelmia ja työohjelmia. Ohjelmat on tehty yhteistyössä maakunnallisten metsäneuvostojen kanssa. Metsäohjelmien sisältö on hyväksytty alueellisissa metsäneuvostoissa vuoden 2020 lopulla.

Ohjelman tausta ja tarve

Suomen metsäkeskus (SMK) on metsien kestävää hoitoa ja käyttöä sekä niiden monimuotoisuuden säilyttämistä ja metsiin perustuvien elinkeinojen edistämistä koskevia tehtäviä hoitava valtakunnallinen kehittämis- ja toimeenpano-organisaatio. Metsäkeskuksen tehtävänä on metsiin perustuvien elinkeinojen edistäminen, metsiä koskevan lainsäädännön toimeenpano ja metsätietoihin liittyvien tehtävien hoitaminen.

Metsälain mukaan Metsäkeskus laatii alueelliset metsäohjelmat (AMO) ja seuraa niiden toteutumista. Ohjelman tulee sisältää metsien kestävä hoidon ja käytön yleiset tavoitteet, kestävä metsätalouden rahoitusta koskevassa lainsäädännössä tarkoitetuille toimenpiteille ja niiden rahoittamiselle asetettavat tavoitteet sekä alueen metsätalouden kehittämiseksi asetettavat yleiset tavoitteet.

Uudet alueelliset metsäohjelmat kaudelle 2021-2025 valmistuvat syyskuussa 2020. Ne edistävät metsien monipuolista ja kestävä käyttöä. Niiden tavoitteena on tuoda maakuntiin lisää työtä ja hyvinvointia, turvata metsäluonnon monimuotoisuutta sekä antaa eväitä ilmastonmuutokseen varautumiseen.

Metsäohjelmien valmistelutyötä ohjasivat maakunnalliset metsäneuvostot ja ne laadittiin yhteistyössä metsäalaa edustavien ja muiden metsien hyödyntämisestä kiinnostuneiden tahojen kanssa. Mukana työssä on ollut kymmeniä työryhmiä ja satoja asiantuntijoita eri puolilla Suomea. Metsäohjelmat laadittiin 14 maakunnalle tai kahden maakunnan yhteenliittymälle maakunnallisten metsäneuvostojen toimialueiden mukaisesti.

Alueellisten metsäohjelmien valmistelu onkin ollut mittava ponnistus metsien - maamme tärkeimmän luonnonvaran käytön ja kokonaiskestävyyden kehittämiseksi.

2 Metsäalan nykytila, toimintaympäristöanalyysi ja tulevaisuuskuvat

Keväällä 2019 päivitetyn Kansallinen metsästrategia 2025:n visiona on: ”Metsien kestävä hoito ja käyttö on kasvavan hyvinvoinnin lähde”.

Sen strategiset päämäärät ovat: 1) Suomi on kilpailukykyinen toimintaympäristö metsiin perustuville liiketoiminnoille, 2) Metsäala ja sen rakenteet uudistuvat ja 3) Metsät ovat aktiivisessa, taloudellisesti, ekologisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävässä sekä monipuolisessa käytössä.

Päivitetty Kansallinen metsästrategia ottaa huomioon ajantasaiset Agenda 2030:n kestävän kehityksen tavoitteet ja se sisältää myös ajantasaiset metsien käyttöön liittyvien kansallisten periaatepäätösten ja strategioiden, kuten biotalous-, ilmasto-, energia- ja monimuotoisuusstrategian linjaukset. Se on myös hallitusohjelman sisällön mukainen.

Kuva 1: Kansallisen metsästrategian linkittyminen muihin strategioihin

Kansallisen metsästrategian mukaan meneillään olevat globaalit muutokset muuttavat merkittävästi metsäalan toimintaympäristöä. Globaaleja muutostekijöitä ovat maailmantalouden painopisteiden muutokset, luonnonvarojen niukkeneminen, ilmastonmuutos, luonnon monimuotoisuuden väheneminen, energian kysynnän kasvu erityisesti kehittyvissä maissa sekä teknologian nopea kehitys ja digitalisaatio. Erityisesti ilmastonmuutoksen huomioiminen on noussut laajaan keskusteluun mediassa. Miten ilmastonmuutokseen sopeudutaan ja miten sitä torjutaan eri elämäntilanteilla? Suuren huomion kohteena on ollut metsien käyttö, niiden hiilinielut ja hiilivarastot.

Kuva 2: Kansalliseen metsästrategiaan vaikuttavat trendit

Toimintaympäristön muutokset korostavat tarvetta vahvistaa kestävyyden kokonaisvaltaista turvaamista ja taloudellisen, ekologisen, sosiaalisen ja kulttuurisen kestävyyden näkökulmien yhteensovittamista metsäalalla ja alueellisissa metsäohjelmissa. Niiden laatimisessa on laajennettu näkökulmaa metsien metsätaloustaloudesta myös metsien muuhun hyödyntämiseen sekä ympäristön ja monimuotoisuuden turvaamiseen.

Alueellisten metsäohjelmien tilannekuvat, tavoitteet ja toimenpiteet on ryhmitelty Kansallisen metsästrategian hankesalkun mukaisesti. Hankesalkun ja samalla alueellisten metsäohjelmien teemoja ovat:

1. Metsätieto ja alustatalous (läpileikkaava teema)
2. Metsäalan vuorovaikutus ja viestintä (läpileikkaava teema)
3. Resurssitehokas ja kestävä metsänhoito
4. Talousmetsien luonnonhoito ja metsäluonnon monimuotoisuus
5. Ilmastokestävä metsätalous
6. Metsätiet ja metsien saavutettavuus
7. Uudet puupohjaiset tuotteet
8. Luontomatkailu, luonnontuoteala ja luontoon perustuvat muut palvelut

9. Osaaminen ja koulutus
 10. Kansainvälinen metsäpolitiikka ja EU-vaikuttaminen

Toimenpiteitä toteutetaan yhteistyössä alueen hankekumppaneiden kanssa.

3 Kestävää hyvinvointia Kaakkois-Suomen metsistä

Kaakkois-Suomen alueellinen metsäohjelma kattaa Kymenlaakson ja Etelä-Karjalan maakunnat. Kymenlaaksossa on 7 kuntaa, joista litin kunta siirtyy Päijät-Hämeen maakuntaan vuonna 2021. Toistaiseksi se on kuitenkin mukana Kaakkois-Suomen metsäohjelmassa. Etelä-Karjalan maakunta koostuu 9 kunnasta.

(Kuva lisätään myöhemmin)

Kuva 2: Kaakkois-Suomen maakunnat ja kunnat.

Kaakkois-Suomen metsät kattavat koko maan metsien pinta-alasta 3,3 % ja puuston määrästä 4,6 %. Lisää Kaakkois-Suomen metsien tunnuslukuja taulukossa x.

Taulukko 1: Kaakkois-Suomen metsien tunnuslukuja.

	Kymenlaakso	Etelä-Karjala	Kaakkois-Suomi	Koko maa
Metsä- ja kitumaan pinta-ala*, ha	347 000	407 000	754 000	22 812 000
Puuston kokonaismäärä*, milj. m3	53	60	113	2 475
Puustosta puuntuotannon maalla*, %	96,1	96,6	96,4	89,9
Puulajisuhteet*, osuus puuston määrästä (mänty : kuusi : lehtipuu), %	45 : 33 : 22	45 : 35 : 20	45 : 34 : 21	50 : 30 : 20
Puuston keskikasvu*, m3/ha/v	6,9	7,5	7,2	4,7
Metsien vuotuinen kasvu*, milj. m3/v	2,4	3,1	5,5	107,8
Runkopuun kokonaispoistuma (v. 2019)** , milj.m3	2,3	2,9	5,2	88,4
Runkopuun hakkuukertymä (v. 2019)** , milj.m3	2,0	2,5	4,5	73,3

Lähteet:

* LUKE VMI12 (v. 2014-2018) tulokset laskettuna metsä- ja kitumaalle

** LUKE tilastot

Kaakkois-Suomi elää metsätaloudesta ja puunjalostuksesta

Metsät ja niiden käyttöön perustuvat elinkeinot ovat Kaakkois-Suomessa taloudellisen hyvinvoinnin perusta. Kymenlaakson ja Etelä-Karjalan maakuntiin on keskittynyt merkittävä määrä puuta jalostavaa teollisuutta ja maakuntien metsävarat ovat aktiivisessa käytössä. Esimerkiksi vuonna 2018 Kaakkois-Suomessa jalostettiin puuta noin 22 miljoonaa kuutiometriä eli noin 30 % kaikesta Suomessa jalostetusta puusta. Vuoden 2017 tunnuslukujen valossa Kaakkois-Suomen metsäsektori tuotti arvonlisää noin 1,5 miljardia euroa ja tuotoksen (vastaa liikevaihtoa) yhteenlaskettu arvo oli yli 5 miljardia euroa. Sektori työllisti suoraan noin 8 000 henkilöä. Metsäsektoriin lasketaan mukaan metsätalous, massa-, kartonki- ja paperiteollisuus (ml. painaminen) sekä puutuoteteollisuus.

Metsäsektorin merkitys maakuntien taloudessa näkyy Kaakkois-Suomessa erityisen vahvana. Sektorin osuus maakunnan tuotoksesta oli Kymenlaaksossa 18 % ja Etelä-Karjalassa 28 % (v. 2011-2013). Arvonlisästä osuudet olivat 8 % ja 16 %. Investoinneista osuus oli 10 % ja 15 %. Maakuntien työvoimasta sektori työllisti 6 % ja 8 %.

Kaakkois-Suomessa on metsämaata yhteensä 745 000 ha eli noin 4 % Suomen metsämaan pinta-alasta. Puuntuotannon ulkopuolella joko kokonaan tai osittain on noin 8 % alueen metsämaan pinta-alasta. Alueella asuu yhteensä 23 500 metsänomistajaa (omistajien metsiä voi sijaita myös muissa maakunnissa). Yksityisiä metsälöitä on reilut 23 000 kappaletta. Kaakkois-Suomen metsistä korjattiin puuta reilut 5 miljoonaa kuutiometriä ja kantorahatuloja kertyi yli 210 miljoonaa euroa vuonna 2018. Tuloista valtaosa päätyi kotitalouksien käyttöön koska 77 % metsistä on yksityisomistuksessa.

Metsien mahdollisuudet ja kestävyys halutaan turvata pitkäjänteisesti

Puuntuotantoon halutaan jatkossakin panostaa vahvasti ja hyödyntää aktiivisesti metsien hakkuumahdollisuudet. Lähtökohtana on metsien aktiivinen ja hyvä hoito, millä turvataan metsien elinvoimaa, kasvua, hiilensidontaa ja metsätalouden kannattavuutta.

Taloudellisen kestävyys rinnalla huolehditaan metsien käytön ekologisesta, sosiaalisesta ja kulttuurisesta kestävydestä. Metsäluonnon monimuotoisuutta vaalitaan sekä metsäluonnonhoidon keinoin että vapaaehtoista suojelua edistämällä. Metsätalouden vesiensuojelun ja rantametsien hoidon kehittämistä jatketaan.

Metsien tarjoamia mahdollisuuksia halutaan hyödyntää entistä monipuolisemmin ja sovittaa yhteen eri käyttömuotojen tarpeita. Luontomatkailun ja luonnontuotealan toimintaedellytysten kehittämisessä on avainasemassa metsänomistajien, alan toimijoiden ja muiden toimialojen yhteistyön tiivistäminen.

Yhä useampi metsänomistaja asuu kaupungissa ja usein maakunnan ulkopuolella. Metsänomistajakunnan arvot, tavoitteet ja tarpeet vaihtelevat, mikä tulee huomioida palveluissa.

Metsien hoidosta ja käytöstä käytävän keskustelun tulee olla avointa ja osapuolia arvostavaa. Positiivinen viestintä on avainasemassa - sillä rakennetaan yhteistyötä ja parannetaan metsäalan vetovoimaa. Erityisen tärkeää on lasten ja nuorten monipuolisen metsäsuhteen synnyttäminen. Yrittäjyyden arvostus, siihen kannustaminen sekä yrittäjien yhteistyön tukeminen ovat keskeisiä keinoja metsien monipuolista käyttöä edistettäessä.

Metsäohjelma syntyy ja toteutuu yhteistyössä

Kaakkois-Suomen alueellinen metsäohjelma on laadittu laajassa yhteistyössä ja maakunnallisen metsäneuvoston ohjauksessa. Ohjelman tavoitteet ja toimenpiteet nousevat maakuntien omista tarpeista ja sekä Kansallisen metsästrategia 2025:n linjauksista. Alueellinen metsäohjelma linkittyy muihin muun muassa seuraaviin käynnissä oleviin Kaakkois-Suomen ohjelmiin:

- Kaakkois-Suomen alueellinen maaseudun kehittämissuunnitelma 2014–2020: Mahdollisuuksien maaseutu – Kaakkois-Suomi, Kaakkois-Suomen ELY-keskus
- Etelä-Karjalan maakuntaohjelma 2018-2021, Etelä-Karjalan liitto
- Hiilineutraali Etelä-Karjala 2030 -tiekartta, Etelä-Karjalan liitto
- Kymenlaakson maakuntaohjelma 2018-2021, Kymenlaakson liitto
- Älykkään erikoistumisen strategia 2016-2020, Kymenlaakson liitto
- Hiilineutraali Kymenlaakso 2040 -tiekartta, Kymenlaakson liitto

Metsäohjelmaa toteutetaan yhdessä; jokainen toimija ja metsänomistaja omalla panoksellaan. Alueelliset metsäneuvostot edistävät ja seuraavat ohjelmien toimeenpanoa ja tarvittaessa tarkistavat ohjelmien sisältöä ohjelmakauden aikana.

Ohjelmaa toteutetaan kymmenen teeman alla

Alueellisen metsäohjelman toimeenpano perustuu Kansallinen metsästrategia 2025:n hankesalkun toimeenpanoon aluetasolla kunkin alueen tarpeiden ja tavoitteiden mukaan. Kaakkois-Suomen metsäohjelmassa on kymmenen hankekokonaisuutta eli teemaa.

Metsätieto ja alustatalous sekä metsäalan vuorovaikutus ja viestintä ovat koko hankesalkun läpileikkaavia teemoja. Niiden käytännön toimenpiteet ovat mukana muiden teemojen toimenpiteissä. Kullekin teemalle on määritetty kehittämistavoitteet ja niille toimenpiteet.

4 Resurssitehokas ja kestävä metsänhoito

Tähtäämme metsävarojen kasvuun, metsien aktiiviseen hoitoon ja kestävään käyttöön

- Metsiä hoidetaan aktiivisesti, oikea-aikaisesti ja kustannustehokkaasti.
- Metsien kasvu ja hiilensidonta lisääntyvät.
- Kannattavan metsätalouden harjoittamisen ja puunjalostuksen toimintaedellytykset paranevat.

- Metsänhoidossa huomioidaan toimenpiteiden vaikutukset kannattavuuteen, kasvuun, hiilensidontaan, metsäluonnon monimuotoisuuteen, vesiensuojeluun, maisemaan ja metsien monikäyttöön.
- Käytössä ovat uusimpaan tutkimustietoon perustuvat menetelmät.
- Paikkatietoa ja eri viestintäkanavia hyödynnetään aktiivisesti ja monipuolisesti.
- Metsien omistus- ja tilarakenteen parantaminen tukee metsänomistajan päätöksentekoa ja metsien kestävää hyödyntämistä.

Tavoitteet ja toimenpiteet

1. Lisätään metsien kasvua

- a. Tarjotaan koulutusta ja neuvontaa ja harjoitetaan aktiivista viestintää metsien hyvästä hoidosta, kasvun lisäämisen keinoista ja kustannustehokkuudesta
- b. Lisätään metsäpinta-alaa metsityksellä

2. Tehostetaan taimikoiden ja nuorten metsien hoitoa

- a. Viestitään ja tarjotaan koulutusta ja neuvontaa taimikoiden ja nuoren metsän hoidon merkityksestä kasville ja kannattavuudelle (metsänomistajat ja palveluntarjoajat)
- b. Hyödynnetään metsänhoidon kannustejärjestelmää täysimääräisesti

3. Hyödynnetään metsien hakkuumahdollisuudet

- a. Pidetään huolta puumarkkinoiden toimintaedellytyksistä
- b. Edistetään ympärivuotisen puunkorjuun edellytyksiä (paikkatieto, kalusto, osaaminen, tiestön kunto)
- c. Tarjotaan koulutusta ja neuvontaa kannattavuudesta, metsänkäsittelymenetelmien vaihtoehdoista ja niiden vaikutuksista
- d. Viestitään aktiivisesti ja käydään avointa keskustelua metsien kestävästä käytöstä, sen hyödyistä ja vaikutuksista
- e. Varmistetaan metsätalouden toimintaedellytykset maankäytön suunnittelussa

4. Metsänomistus- ja metsätilarakenne paranevat

- a. Tarjotaan neuvontaa, koulutusta ja palveluja metsätilojen sukupolvenvaihdosten toteutukseen
- b. Aktivoidaan kuolinpesiä omistusjärjestelyihin
- c. Edistetään yhteismetsäomistuksen kasvua ja tilusjärjestelyjen toteutusta

Numeeriset tavoitteet

Taulukko 2: Metsänhoidon työläjien toteutumat ja tavoitteet.

	Toteutunut kaikki yhteensä 2015-2018 ha/v	josta Kemera 2016-2019 ha/v	Tavoite kaikki yhteensä 2021-2025 ha/v	josta Kemera 2021-2025 ha/v
Metsänviljely	5 654	-	8 000	-
- istutus	4 876	-	7 000	-
- kylvö	777	-	1 000	-
Nuoren metsän hoito	9 197	7 326	11 000	9 000
- taimikon varhaishoito	3 586	2 652	5 000	4 000
- taimikonhoito	4 076	3 859	5 000	4 000
- nuoren metsän hoito	1 535	816	2 000	1 000
Lannoitus	1 837	-	4 000	-
- kasvatuslannoitus	1 520	-	3 000	-
- terveyslannoitus	317	199	1 000	800
Metsitys	0	-	100	90
	km/v	km/v	km/v	km/v
Kunnostusojitus	402	298	600	450

Taustatietoa

Kaakkois-Suomessa metsien käyttöaste on korkealla ja hakkuumahdollisuudet hyödynnetään hyvin. Hyvässä taloussuhdanteessa puuraaka-aineen hyvä kysyntä on lisännyt hakkuita ja hakkuukertymä on aktiivisina puukauppavuosina ylittänyt laskennallisen suurimman ylläpidettävissä olevan hakkuutason.

Kaakkois-Suomen metsät ovat nuoria, liki puolet on puustoltaan alle 40-vuotiaita: Rehevät kasvupaikat ja nuoren puuston kasvukyky luovat hyvät edellytykset kasvutason nostolle ja hiilensidonnalle sekä tulevaisuuden hakkuumahdollisuuksien turvaamiselle.

Taulukko 3. Runkopuun toteutunut hakkuukertymä keskimäärin v. 2015-2019 ja suurin ylläpidettävissä oleva hakkuumäärä v. 2016-2025 Kaakkois-Suomessa (miljoonaa kuutiometriä vuodessa).

	Mänty- tukki	Kuusi- tukki	Lehti- tukki	Tukkipuu yhteensä	Mänty- kuitu	Kuusi- kuitu	Lehti- kuitu	Kuitupuu yhteensä	Energia- runkopuu	Yht.
Toteutunut	0,8	1,2	0,1	2,2	1,0	0,8	0,6	2,4	0,5	5,1
Suurin ylläpidettävä	1,1	1,1	0,2	2,4	0,7	0,6	0,5	1,8	0,2	4,4
Erotus (SY - Toteutunut)	+0,3	-1,1	+0,1	+0,2	-0,3	-0,2	-0,1	-0,6	-0,3	-0,7

Taulukko 4: Toteutuneet hakkuupinta-alat Kaakkois-Suomessa keskimäärin v. 2015-2019 ja arvio hakkuupinta-aloista v. 2021-2025.

Hakkuutapa	Toteutunut 2015-2019*, ha/v	Arvio hakkuupinta-alasta 2021-2025**, ha/v
Ensiharvennus	6 642	9 000
Muu harvennus	17 524	16 000
Ylispuiden poisto	1 281	2 000
Uudistushakkuu, viljely	7 997	8 000
Uudistushakkuu, luontainen uudistaminen	1 339	2 000
Jatkuva kasvatus, pienaukkohakkuu	47	100
Jatkuva kasvatus, poimintahakkuu	292	400
Muut hakkuut	366	500
Yhteensä	35 659	37 000

* Suomen metsäkeskus, metsänkäyttöilmoitukset

** Suomen metsäkeskuksen arvio hakkuupinta-alasta. Määrä on johdettu LUKE:n suurimman ylläpidettävän hakkuumäärän laskelmasta ja VMI12:n metsien hoidon toimenpide-ehdotuksista.

Kasvun lisääminen

Talousmetsien kasvua ja terveyttä voidaan edistää uudistamalla vanhat metsät ajoissa. Ripeät uudistamistoimenpiteet hakkuun jälkeen varmistavat uuden puuston hyvän alkukehityksen, kasvuun lähden ja hiilensidonnän. Ne myös vähentävät varhaisoidon tarvetta ja kustannuksia taimikkovaiheessa.

Uudistamisessa käytetään kasvupaikalle sopivaa maanmuokkausta ja viljelyssä jalostettua viljelymateriaalia. Luontaista uudistamista voidaan käyttää silloin, kun edellytykset siihen ovat olemassa. Oikein valitulla maanmuokkauksella on vain vähäinen hiilivarastoja vähentävä vaikutus. Maanmuokkauksen myönteinen vaikutus puuston kasvuun vaikuttaa vuosikymmeniä, joten muokkaus lisää merkittävästi ja pitkävaikutteisesti metsien hiilensidontaa verrattuna muokkaamattomaan maahan istutettuun puustoon.

Taimikonhoidolla nopeutetaan kasvatettavan puuston järeytymistä ja vaikutetaan puulajisuhteisiin. Järeän puun tuottaminen parantaa kannattavuutta ja antaa monipuoliset mahdollisuudet puun jatkojalostamiseen ja pitkäkestoisten tuotteiden valmistamiseen. Oikeaan aikaan suoritettu työ on myös nopeampaa ja edullisempaa, joten metsätalouden kannattavuus paranee.

Myöhästyneiden taimikonhoitotöiden ja pieniläpimittaista ainespuuta kerryttävien ensiharvennusten suoritelmät ovat kehittyneet viime vuosina myönteiseen suuntaan. Metsien inventoinnin (VMI12) mukaan Kaakkois-Suomen taimikoiden metsänhoidollinen laatu on valtakunnallisessa vertailussa maan kärkeä; 64 % nuorista ja 50 % varttuneista taimikoista on laadultaan hyviä. Nuorten kasvatusmetsien osalta laatu selkeästi heikkenee, hyvälaatuisten metsien osuus putoaa 35 %:iin.

Metsänkäyttöilmoitusten valossa eri-ikäishakkuut ovat yleistyneet Kaakkois-Suomessa verkkaisesti. Niiden osuus hakkuaikomusten pinta-alasta on ollut noin yhden prosentin luokkaa. Jatkuvasäilytys ja muut peitteisen metsätalouden menetelmät monipuolistavat metsien käyttöä ja tarjoavat vaihtoehtoja metsänkasvatukseen. Ne voivat olla toimiva vaihtoehto erityisesti suometsissä.

Lyhyellä aikavälillä lannoitukset ovat nopein tapa lisätä metsien kasvua. Erityisesti viljavilla paksuturpeilla turvemaiden esiintyminen yleisesti ravinteiden (kaliumin ja fosforin) puutosta, joka korjataan tehokkaasti tuhkalannoituksella. Se vähentää kunnostusojitustarvetta ja puutuhkan palauttaminen metsiin on toimivaa kiertotaloutta. Sekä terveys- että kasvatuslannoitukset oikein valituilla kohteilla ovat kannattavimpia metsätalouden investointeja. Kohteen valinnassa ja lannoituksen toteutuksessa on tärkeää huolehtia vesiensuojelusta. Kasvatuslannoituksia on viime vuosina tehty noin 1 000 hehtaarin vuosivauhdilla molemmissa maakunnissa. Terveyslannoituksia on toteutettu lähinnä vain Etelä-Karjalassa. Kaakkois-Suomessa turvemaiden osuus on melko alhainen, mutta potentiaalisia lannoituskohteita on merkittävä määrä.

Metsänhoidon kustannukset ovat nousseet koko 2000-luvun ajan. Hakkuiden ja hoitotöiden oikea-aikaisella kohdentamisella ajantasaista metsävaratietoa hyödyntäen ja ammattitaitoisella toteutuksella voidaan saavuttaa merkittäviä kustannussäästöjä. Metsätalouden kannattavuutta lisäävät kannustejärjestelmät, joita uudistetaan metsäohjelmakauden alkuvuosina. Kannusteilla aktivoidaan erityisesti taimikoiden hoitoon, joita Kaakkois-Suomen molemmissa maakunnissa on noin 20 % metsämaan pinta-alasta.

Metsätalous turvemaidella

Turvemaiden metsien puuvarannolla ja sen kasvulla on suuri aluetaloudellinen merkitys. Etelä-Karjalan lähivuosien ainespuun hakkuumahdollisuuksista noin 19 % on turvemaiden metsissä. Kymenlaaksossa vastaava luku on 13 %. Turvemaidella on erityistä huomiota kiinnitettävä puunkorjuun kustannustehokkuuteen, vesiensuojeluun sekä ilmastovaikutuksiin. Metsien uudistamisessa tulee mahdollisuuksien mukaan suosia luontaista uudistamista ja metsänviljelykohteilla valita tarkoituksenmukainen maanmuokkausmenetelmä. Turvemaidella ovat usein myös hyviä luontaisia edellytyksiä jatkuvan kasvatuksen harjoittamiseen.

Kunnostusojitusmäärät ovat viime vuosina jääneet Kaakkois-Suomessa alhaisiksi, vaikka rahoituslaki tarjoaa merkittävän, jopa 60 % tuen ojitushankkeille.

Metsätila- ja omistusrakenne

Kaakkois-Suomen yksityisluontoisten metsätilojen metsätalousmaan pinta-ala on keskimäärin 24 ha eli tilat ovat pienempiä kuin koko maassa keskimäärin (32 ha). Yli 50 hehtaarin suuruiset omistusyksiköt omistavat 47 % metsätalousmaan pinta-alasta, kun vastaava luku koko manner-Suomessa 66 %.

Kaakkois-Suomen metsänomistajista on miehiä 63 % ja naisia 37 %. Metsänomistajien keski-ikä on Kaakkois-Suomessa 61 vuotta (miehet 60 v ja naiset 62 v). Tunnusluvut ovat lähellä valtakunnan tason keskiarvoja.

Kaakkois-Suomen yksityismetsistä noin 10 % on kuolinpesien omistuksessa. Omistusmuoto johtaa usein passiiviseen metsätalouden harjoittamiseen mm. päätöksenteon ongelmallisuudesta johtuen.

Yhteismetsien omistuksessa on vajaat 2 % yksityismetsien pinta-alasta. Omistusmuodon osuus on Kaakkois-Suomessa selvästi muuta maata alemmalla tasolla. Selkeiden pelisääntöjen ja tehokkaan päätöksentekokyvyn ansiosta yhteismetsä on toimiva vaihtoehto yhteisen metsätalouden harjoittamiseen.

Kaakkois-Suomessa on jonkin verran alueita, joissa tilarakenne on pirstoutunut metsätalouden harjoittamisen näkökulmasta pieneksi. Tilusrakennetta voidaan parantaa yhteismetsien ja tilusjärjestelyiden avulla. Tilan pirstomista tulisi välttää ja varmistaa tilakoon säilyminen sukupolvenvaihdoksen ja perinnönjaon yhteydessä.

Metsätilan myynti voi olla toimivin ratkaisu omistusjärjestelyjä harkitsevalle. Lisäksi se mahdollistaa muille tilakoon kasvattamisen. Kaupan myötä metsätila päättyy yleensä aktiiviselle metsätalouden harjoittajalle. Maanmittauslaitoksen kauppahintatilaston mukaan Kaakkois-Suomessa myytiin vapailla markkinoilla (ei sukulaiskauppa) yli 2 hehtaarin suuruisia puhtaita metsätiloja keskimäärin 250 kpl/v vuosina 2012-2018.

Taulukko 5: Metsämaan omistus Kaakkois-Suomessa.

	Metsätalousmaa, ha	Osuus, %
Yksityismetsät *	614 000	77
Osakeyhtiöt	100 000	13
Valtio-omisteiset **	31 000	4
Muut omistajat ***	50 000	6
Yhteensä	795 000	100

Lähde: Luke VMI12 2014-2018 (luvuissa on mukana Iitin kunta)

* Yksityiset henkilöt, verotusyhtymät, kuolinpesät, toiminimet ja yhteismetsät

** Metsähallitus ja muut valtion virastot ja laitokset

*** Kunnat, seurakunnat, osuuskunnat, kommandiittiyhtiöt ja säätiöt ym.

Taulukko 6: Yksityismetsien jakaantuminen eri omistajaryhmiin.

	Kaakkois-Suomi	Manner-Suomi
Yksityiset henkilöt/aviopuolisot	72 %	68 %
Verotusyhtymät	16 %	18 %
Kuolinpesät	10 %	9 %
Yhteismetsät	2 %	5 %
Yhteensä	100 %	100 %

Lähde: Suomen metsäkeskuksen metsänomistustilasto (kesäkuu 2019).

5 Talousmetsien luonnonhoito ja metsäluonnon monimuotoisuus

Tähtäämme vapaaehtoisen suojelun lisäämiseen, parempaan metsäluonnonhoitoon ja vesiensuojelun osaamisen paranemiseen

- Luonnon monimuotoisuus, vesiensuojelu, riista, virkistyskäyttö, maisema-arvot ja kulttuuriperintö huomioidaan metsien hoidossa ja käytössä yhä paremmin.
- Talousmetsien luonnonhoito on kiinteä osa jokapäiväistä metsänhoitoa ja metsäalan palveluita.
- Metso-ohjelmaa ja muuta vapaaehtoista metsäluonnon suojelua toteutetaan täysimääräisesti resurssien mahdollistamassa laajuudessa.
- Vesiensuojelun osaaminen metsänhoidon käytännön toimenpiteiden suunnittelussa ja toteutuksessa paranee.
- Kehittyvät paikkatietoaineistot, uudet sovellukset ja toimintamallit palvelevat tavoitteiden saavuttamista.

Tavoitteet ja toimenpiteet

1. Talousmetsien luonnonhoito valtavirtaistuu osana metsänhoitoa

- Toteutetaan aktiivista viestintää, neuvontaa ja koulutusta talousmetsien luonnonhoidosta ja sen vaikutuksista
- Neuvotaan ja koulutetaan riistametsänhoidon menetelmiä ja viedään niitä osaksi luonnonhoitoa
- Otetaan monimetsäkonsepti käyttöön käytännön työkaluksi
- Kehitetään paikkatietoaineistoja ja työkaluja käytännön toiminnan tueksi

2. Vapaaehtoinen suojelu lisääntyy

- Toteutetaan METSO-ohjelmaa täysimääräisesti
- Edistetään muita vapaaehtoisen suojelun keinoja (Helmi -ohjelma, Kemeran luonnonhoitohankkeet)
- Varmistetaan alueella riittävä rahoitus vapaaehtoiseen suojeluun
- Hyödynnetään paikkatietoaineistoja vapaaehtoisen suojelun kohdentamiseksi luontolaadultaan arvokkaimpiin kohteisiin

3. Vesiensuojeluosaaminen kasvaa

- Jatketaan vesiensuojelun paikkatietotyökalujen ja -aineistojen koulutusta ja käyttöönottoa käytännön toiminnassa
- Neuvotaan ja koulutetaan metsänomistajia ja toimijoita turvemaa- ja rantametsien käsittelyssä sekä pienvesikohteilla toimimisessa ja kehitetään toimintamalleja
- Edistetään valuma-alueen vesiensuojelun suunnittelua ja toteutetaan vesienhoitohankkeita painopistealueilla

Numeeriset tavoitteet

Taulukko 7: METSO-ohjelma toteutuma ja tavoitteet Kaakkois-Suomessa.

	Toteutuma v. 2008-2019 yhteensä, ha	Keskimäärin, ha/v	Tavoitteet v. 2008-2025 yhteensä, ha	v. 2020-2025 keskimäärin, ha/v	v. 2020-2025 keskimäärin, €/v
Pysyvä suojelu	4 039	337	6 803	460	-
Ympäristötuki	1 145	95	5 100	200	560 000
Yhteensä	5 184	432	11 903	660	-

Taulukko 8: Luonnonhoitohankkeiden toteutuma ja tavoitteet Kaakkois-Suomessa.

	Toteutuma 2016-2019 yhteensä	Tavoitteet 2021-2025 keskimäärin	2021-2025 keskimäärin
Vesiensuojelu, kpl	4 kpl	1 kpl/v	30 000 €/v
Elinympäristöjen hoito, ha	3 ha	5 ha/v	10 000 €/v
Kulutus, ha	8 ha	10 ha/v	30 000 €/v

Taulukko 9: Kuolleen puun määrä metsämaalla keskimäärin kuutiometriä hehtaarilla.

	2009-2013	2014-2018	Tavoite 2021-2025
Kymenlaakso	3,4	4,2	Kasvaa
Etelä-Karjala	4,1	4,6	Kasvaa
Kaakkois-Suomi	3,8	4,4	Kasvaa

Lähde: Luke, VMI11 ja VMI12

Taustatietoa

Kaakkoissuomalainen metsän kuva on luontaisesti monimuotoinen. Maasto on topografisesti pienipiirteistä ja vaihtelevaa. Pienvesiä rehevine lähiympäristöineen ja vesistöjen reunavyöhykkeitä on runsaasti. Maaperä muodostuu Salpausselkien reuna- ja harjuvyöhykkeestä sekä vyöhykkeen eteläpuolella olevista moreeni- ja kankaremaista. Etelä-Karjalan eteläosissa ja Kymenlaaksossa sijaitsee harvinainen ja laaja rapakivialue, ns. Viipurin rapakivimassiivi. Karuimmat metsätyypit sijaitsevat Salpausselkien harjuilla ja deltojen lajittuneilla hiekka- ja sora-alueilla. Rehevimmät metsät ja pääosa lehdoista sijaitsevat Parikkalan ja Rautjärven sekä Joutsenon alueella, minne ulottuu Laatokan Karjalan lehtovyöhyke.

Soiden osuus Kaakkois-Suomen metsätalousmaasta on noin 18 %. Soista on ojitettu noin 80 %. Luonnontilaisia soita on pienialaisina laikkuina tasaisesti maakuntien alueilla, kuitenkin suhteessa enemmän Etelä-Karjalassa. Niistä 28 % on monimuotoisuudeltaan arvokkaita puustoisia korpisoita ja puolet karuja rämeitä ja avosoita.

Pienialaiset metsälakikohteet ja muut arvokkaat elinympäristöt sekä lahopuun määrä kuvaavat hyvin talousmetsien monimuotoisuutta. Kaakkois-Suomessa näitä arvokkaita luontokohteita on 1,0 % yksityismetsien pinta-alasta. Yleisimmät luontotyytit ovat pienvesien lähiympäristöt ja kalliometsät. Luontolaadun tarkastustulosten (2016-2018) mukaan 2/3 arvokkaista luontokohteista oli säilynyt ennallaan ja loppuilla metsätaloustoimet olivat muuttaneet kohteiden luonnontilaa osittain tai kokonaan.

Yli puolella uhanalaisista metsälajeista uhanalaisuuden arvioidaan johtuvan lahopuun tai vanhojen metsien kookkaiden puiden vähenemisestä. Kaakkois-Suomessa kuolleen puun määrä on viimeisen kymmenen vuoden aikana kasvanut 3,8 kuutiometrillä 4,4 kuutiometriin hehtaarilla. Määrä oli lähellä keskimääräistä Etelä-Suomen lahopuumäärää. Luontolaadun tarkastustulosten mukaan säästöpuita oli jätetty avohakkualoille keskimäärin 16 kpl ja 5,4 m³/ha. Säästöpuiden laatu oli arvioitu 80 %:lla kohteista vähintään hyväksi.

Kaakkois-Suomessa on paljon vesistöjä ja niihin rajoittuvaa rantaviivaa. Salpausselkien pohjoispuolella on runsaasti karuja, varsin kirkasvetisiä harjualueen järviä tai reittivesiä. Salpausselän eteläpuolella on taas paljon Suomenlahteen ja Viipurin lahteen laskevia jokia, jotka ovat tärkeitä vaelluskalavesistöjä.

Vapaaehtoinen suojelu

Metsäluonnon monimuotoisuutta lisätään vapaaehtoisen ja lakisääteisen suojelun keinoin sekä talousmetsien luonnonhoidolla. Kaakkois-Suomessa eriasteisesti suojeltujen metsien osuus on 3,6 % metsä- ja kitumaan pinta-alasta. Koko Etelä-Suomessa vastaava osuus on 4,8 %.

Vapaaehtoista suojelua on saanut hyvän vastaanoton metsänomistajien keskuudessa ja sitä pidetään toimivana menetelmänä. Sitä toteutetaan muun muassa Metso-ohjelmalla (v. 2008-2025), jonka tavoitteena on lisätä Etelä-Suomen metsien monimuotoisuutta. Ohjelmaa toteutetaan luonnonsuojelulain ja kestävän metsätalouden rahoituslain perusteella pysyvänä ja määräaikaisena suojeluna. Kaakkois-Suomessa Metso-ohjelman kokonaistavoite on noin 12 000 ha, josta vuoden 2019 loppuun mennessä oli toteutunut 44 %.

METSO-ohjelmassa luonnonsuojelulain perusteella tapahtuvan pysyvän suojelun tavoitteesta (6 803 ha) on toteutunut 60 %. Rahoitusta ja resurssia on lisätty niin, että kokonaistavoitteen saavuttaminen on mahdollista. Haasteena on monimuotoisuusarvoltaan laadukkaiden kohteiden saaminen suojelun piiriin.

METSO-ohjelmassa kestävän metsätalouden rahoituslain mukaisella ympäristötuella on luontokohteita turvattu 23 %:lla tavoitepinta-alasta (5 100 ha). Vaikka rahoitusta on viime vuosina lisätty, päästään nykyresurssein vain hieman vajaaseen puoleen tavoitteesta vuoteen 2025 mennessä. Ympäristötukivarojen lisäksi on tarvetta vahvistaa metsäalan toimijoiden osaamista ja aktiivisuutta tukikohteiden suunnittelussa ja sopimusten valmistelussa. Kun potentiaalisia lakikohteita, jotka eivät ole ympäristötuen piirissä, on Kaakkois-Suomen yksityismailla noin 1 000 ha, voidaan aikanaan määriteltyä pinta-alatavoitetta pitää yllimitoitettuna.

Valmistelussa on uusi Helmi-elin ympäristöohjelma (v. 2021-2030), jonka pääasiallisena tavoitteena on vahvistaa Suomen luonnon monimuotoisuutta ja parantaa elinympäristöjen tilaa muun muassa suojelemalla ja ennallistamalla soita, kunnostamalla ja hoitamalla lintuvesiä, perinnebiotooppeja ja metsäisiä elinympäristöjä sekä kunnostamalla vesi- ja rantaluontoa.

Kemera-rahoituksella voidaan toteuttaa elinympäristöjen hoito- ja kunnostushankkeita laajemmalla alueella. METSO:n tavoitteista on kuitenkin jääty jälkeen Kaakkois-Suomessa. On tärkeää lisätä toimijoiden yhteistyötä metsänomistajien neuvonnassa ja suojeleuhakemusten valmistelussa.

Talousmetsien luonnonhoito

Tavoitteena on kehittää talousmetsien luonnonhoitoa entistä kiinteämmäksi osaksi metsänhoitoa niin, että luonnon monimuotoisuus, vesiensuojelu, riistanhoito sekä virkistyskäyttö, maisema-arvot, kulttuuriperintö ja muut ekosysteemipalvelut otetaan entistä paremmin huomioon. Asian merkitys korostuu Kaakkois-Suomessa, jossa metsien käyttöaste on korkea. Tavoitteena on parantaa tietoisuutta ja osaamisen tasoa talousmetsien luonnonhoidosta. Kehittyvä paikkatieto ja uudet sovellustyökalut avaavat uusia mahdollisuuksia ekologisten arvojen huomioimiseen käytännön työssä. Metsänomistajan toiveet ja kohdekohtaiset tarpeet tulee saada kytkettyä mukaan käytännön työohjeisiin, jotta tieto välittyy läpi toimenpideketjun.

Kaakkois-Suomessa on luontaiset edellytykset (kts. infolaatikko) talousmetsien monimuotoisuuden lisäämiseen. Monimetsähankkeessa (2016-2018) tuotettiin toimintamalli, kuinka metsänhoitosuosituksissa kuvattuja luonnonhoidon menetelmiä voidaan toteuttaa metsän eri kehitysvaiheissa. Toimenpiteiden käytäntöön viemistä varten on käynnistetty laaja toimijoiden ja metsänomistajien koulutus- ja neuvontahanke Monimetsä II lähivuosille.

Vesiensuojelu

Metsätalous voi aiheuttaa kuormitusta vesistöön, kun toimitaan turvemilla, eroosioherkillä alueilla ja vesistöjen läheisyydessä esimerkiksi ranta-alueilla. Sitä voivat aiheuttaa kunnostusojitukset, metsänuudistaminen ja siihen liittyvä maanmuokkaus, metsien lannoittaminen sekä jossain tilanteissa puunkorjuun maastovauriot. Uusimpien tutkimustulosten perusteella ojitusaluiden kuormitus on aiempaa arvioitua suurempi koska se jatkuu oletettua pidempään. Tulevaisuudessa ilmastonmuutos voi aiheuttaa kuormituksen kasvua, jos sulanmaan aika pitenee ja valunnan määrä metsistä kasvaa. Pintavesien suojelun lisäksi on tärkeää suojella pohjavesien kuntoa, kun toimitaan pohjavesialueilla.

Kaakkois-Suomessa suometsiä on noin 18 % metsätalouden pinta-alasta. Niiden elinvoimaisuudesta ja kasvukunnosta huolehtiminen on tärkeää sekä taloudellisesti että hiilen sidonnan kannalta. Ojitusaluiden puustoista 14 % on uudistuskypsiä ja 59 % varttuneita kasvatusmetsiä. Kaakkois-Suomessa kunnostusojitusmäärä on vähentynyt huomattavasti viime vuosina. Runsaspuustoisilla turvemilla ojituksen sijasta ravinnetalouden parantaminen tuhkalannoituksella on sekä puuston kasvun että vesiensuojelun kannalta perusteltua. Parantunut kasvu lisää haihduntaa ja tehostaa kuivatusta. Tuhkalannoituksella ei ole todettu kielteisiä vesistövaikutuksia.

Turvemaiden uudistamismenetelmien kehittämiseen niin, että vesistökuormitusta voidaan hallita ja vähentää, tarvitaan lisää tutkimustietoa ja käytännön toimintamalleja. Vuotuinen turvemaiden uudistamistarve on noin 2 000 hehtaaria, mikä vastaa tavanomaisia kunnostusojitusmääriä aiempina vuosina. On tärkeää panostaa uuden tutkimustiedon soveltamiseen käytännön tason turvemaametsien käsittelyssä.

Viime vuosina on kehitetty paikkatietoon perustuvia mallinnuksia eroosioriskin todentamiseksi ja tehty työkaluja vesiensuojelun suunnittelua varten. Kaakkois-Suomessa on panostettu metsäalan toimihenkilöiden ja urakoitsijoiden koulutukseen. Sekä koulutusta että kehittämistyötä tulee jatkaa myös tulevaisuudessa ja kohdentaa toimintaa etenkin vesiensuojelun riskialueille.

Rantametsä on arvokas vaihtumisvyöhyke, jonka käsittelyllä on vesiensuojelun ja monimuotoisuuden kannalta erityinen merkitys. Oikein käsitelty rantavyöhyke pidättää ravinne- ja kiintoainekuormitusta. Rantametsiin voidaan keskittää säästöpuustoa ja kehittää lahopuujatkumoa, vyöhykkeellä voidaan soveltaa eri-ikäisrakenteisen metsän kasvatusta ja vyöhykkeen leveyttä voidaan säätää olosuhteiden mukaan.

6 Ilmastokestävä metsätalous

Tähtäämme metsien kasvun ja hiilensidonnän lisäämiseen

- Metsien hiilensidontakyky kasvaa ja puupohjaisten tuotteiden merkitys hiilenvarastona kasvaa.
- Yleinen tietämys ja osaaminen metsien ilmastohyödyistä kasvaa, mikä tukee Suomen ilmastopolitiikkaa.
- Ilmastonmuutoksen hillintä ja siihen sopeutuminen sekä toimenpiteiden vaikutukset taloudelliseen, ekologiseen, sosiaaliseen ja kulttuuriseen kestävyteen otetaan paremmin huomioon metsien käsittelyssä.
- Laajamittaiset metsätuhot eivät vaaranna metsien hiilinielua.
- Puupohjaisten polttoaineiden käyttö kasvaa ja ne korvaavat fossiilisia polttoaineita ja turvetta.

Tavoitteet ja toimenpiteet

1. Lisätään metsien kasvua ja hiilensidontaa

- a. Edistetään ilmastokestävää metsien hoitoa viestinnän, neuvonnan ja koulutuksen avulla (nopea uudistaminen, jalostettu siemen- ja taimimateriaali, oikea-aikainen metsänhoito, lannoitukset)
- b. Lisätään metsäpinta-alaa metsityksen keinoin

2. Huolehditaan metsien terveydentilasta ja parannetaan sopeutumista ilmaston muutokseen

- a. Ennaltaehkäistään metsätuhoja ja edistetään hyvää metsänhoitoa viestinnän, koulutuksen ja neuvonnan keinoin (mm. oikea-aikainen hoito, sekametsät, juurikäävän torjunta)

- b. Seurataan tuhojen esiintymistä ja uusien tuholaisten leviämistä ja viestitään niistä aktiivisesti

3. Suometsien hoidon menetelmät kehittyvät ja monipuolistuvat

- a. Koulutetaan ja neuvotaan metsänomistajia ja toimijoita suometsien hoidon vaihtoehtoista ja niiden vaikutuksista
- b. Lisätään tuhkalannoituksia turvemaiden metsien hoidossa

4. Ilmastokestävän metsäenergian käyttö kasvaa

- a. Edistetään metsähakkeen kustannuskilpailukykyistä saatavuutta (mm. nuoret metsät, hakkuutähteet, korjuumenetelmät, logistiikka)
- b. Edistetään metsähakkeen paikallisen käytön ja energiayrittäjyyden kasvua
- c. Parannetaan yleistä tietämystä ja metsänomistajien ja toimijoiden osaamista viestinnällä, koulutuksella ja neuvonnalla

Numeeriset tavoitteet

Taulukko 10: Puuston määrä ja kasvu metsä- ja kitumaalla Kaakkois-Suomessa.

Puuston määrä yhteensä	2009-2013 milj. m3	2014-2018 milj. m3	Tavoite 2021-2025 milj. m3
Kymenlaakso	55	53	Kasvaa
Etelä-Karjala	57	60	Kasvaa
Kaakkois-Suomi	112	113	Kasvaa
Puuston kasvu	milj. m3/v	milj. m3/v	milj. m3/v
Kymenlaakso	2,5	2,4	Kasvaa
Etelä-Karjala	2,8	3,1	Kasvaa
Kaakkois-Suomi	5,3	5,4	Kasvaa

Lähde: Luke VMI11 ja VMI12

Taulukko 11: Metsähakkeen toteutunut käyttö ja tavoitteet Kaakkois-Suomessa.

	Toteutuma 2015-2019 1 000 m³/v	Tavoite 2021-2025 1 000 m³/v
Hakkuutähde	146	260
Järeä runkopuu	24	-
Kannot	48	100
Pienpuu	154	240
Yhteensä	372	600

Taustatietoa

Metsien käsittelyllä voidaan hillitä ilmastonmuutosta. Metsänhoidolla vaikutetaan metsien hiilensidontakykyyn, hiilinielun suuruuteen ja hiilivarastoihin. Hiili sitoutuu puustoon, pintakasvillisuuteen, karikkeeseen ja maaperään. Metsäpinta-alaa voidaan lisätä metsittämällä aiemmin puuttomia alueita.

Ilmastokestävän metsätalouden perustana on hyvän metsänhoidon suositusten mukainen metsien käsittely. Hiilensidontakykyä pidetään yllä metsien oikea-aikaisella hoidolla. Esimerkiksi taimikonhoidolla ja harvennushakkuilla vaikutetaan puuston arvokasvuun, kokoon ja laatuun. Laatuominaisuudet ratkaisevat puun jalostusarvon ja käyttökelpoisuuden eri tuotteisiin. Puulla korvataan uusiutumattomia raaka-aineita ja fossiilisia polttoaineita. Lisäksi puupohjaisiin tuotteisiin voidaan sitoa hiiltä pitkäksi aikaa eli ne toimivat hiilen varastoina.

Metsien kasvua, terveydentilaa ja puuston rakennetta ohjataan hakkuilla. Hakkuiden vähentäminen ei ole ratkaisu ilmastonmuutoksen torjuntaan. Esimerkiksi kasvatushakkuiden vähentäminen heikentäisi puuston järeytymistä. Uudistushakkuiden vähentäminen johtaisi metsien ikääntymiseen, kasvukunnon ja hiilensidontakyvyn heikkenemiseen. Myös metsätuhojen riski kasvaa ylitieissä ja ikääntyvissä metsissä.

Hiilensidontaa voidaan lisätä nopeasti lannoitusten avulla, esim. tuhkalannoituksella turvemailla ja typpilannoituksella kivennäismailla. Muita tärkeitä, joskin hitaammin vaikuttavia keinoja ovat puuttomien alueiden metsitys ja jalostetun viljelymateriaalin käyttö metsien uudistamisessa. Sekä nopeavaikutteiset että hitaammin vaikuttavat keinot kannattaa hyödyntää. Esimerkiksi puuttomien alueiden metsityksellä voidaan kompensoida yhteiskuntarakentamisen ja muun infran alle menetettyä metsäpinta-alaa. Jalostus lisää merkittävästi puiden kasvukykyä ja parantaa sopeutumista muuttuvaan ilmastoon.

Suot ovat ylivoimaisesti merkittävin hiilen varasto, yli 2/3 Suomen maaperän hiilivarastoista on turpeessa. Puuston kokonaisbiomassaan verrattuna turpeen hiilivarastot ovat noin 6 kertaa suuremmat. Metsien käsittelyllä voidaan vaikuttaa siihen, kuinka paljon maaperästä vapautuu ilmakehään kasvihuonekaasuja; hiilidioksidia, metaania ja typpioksiduulia. Turpeen hajoaminen kiihtyy liian tehokkaan kuivatuksen seurauksena. Toisaalta liian korkealla oleva pohjavedenpinta lisää suon metaanipäästöjä, jotka ovat ilmastolle hiilidioksidia haitallisempia. Turpeesta vapautuvia kasvihuonekaasuja voidaan vähentää turvemaiden metsien tarkoituksenmukaisella käsittelyllä; harkitsemalla ojitustarvetta tapauskohtaisesti, hyödyntämällä jatkuvapeitteistä metsänkasvatusta sopivilla kohteilla ja hyödyntämällä mahdollisuuksien mukaan luontaisesti syntynyt taimiaines uudistamisen yhteydessä. Suon ennallistaminen voi olla perusteltu vaihtoehto sopivalla kohteella. Tällöin on huomioitava toimenpiteen mahdollinen muita kasvihuonekaasuja lisäävä vaikutus. Suometsien käsittely ilmastovaikutuksista tarvitaan lisää uutta tutkimustietoa.

Lähtöleveysuudessa suurimpia ilmaston lämpenemisestä ja sääolojen äärevöitymisestä johtuvia tuhoriskejä ovat juurikäävän leviäminen, hirvieläintuhot, lumi- ja tuulituhot sekä kirjanpainajatuhot, jotka ovat vaivanneet molempia maakuntia jo pitkään. Myös uusia tuhonaiheuttajia leviää Suomeen ilmastomuutoksen edetessä todennäköisimmin Kaakkois-Suomen kautta. Puulajeista etenkin kuusen tuhoriskin katsotaan kasvavan tulevaisuudessa. Tuhoriskiä voidaan pienentää suosimalla sekametsiä ja kasvupaikalle sopivia puulajeja. Etelä-Karjalassa tilannetta voi pitää tuhoriskien osalta huolestuttavana, sillä maakunnan taimikoista noin 2/3 on kuusikoita, lehtipuutaimikoita on sen sijaan niukasti kummassakin maakunnassa. Metsäkeskuksen suorittamien juurikäävän torjunnan laatutarkastusten mukaan hyvään torjuntatulokseen on päästy noin 80 % kohteista. Laadukas kantokäsittely on tehokkain tapa hillitä juurikäävän leviämistä terveisiin metsiin.

Monimuotoisuuden edistäminen lisää osaltaan metsien kykyä sopeutua ilmastomuutokseen. Riistametsänhoidolla ja riistakannan säätelyllä voidaan turvata puulajien monipuolisuus metsissämme. Esimerkiksi tiheä hirvikanta voi rajoittaa kasvatettavan puulajin valintaa ja aiheuttaa merkittäviä puutuotannollisia tappioita metsänomistajalle.

7 Metsätiet ja metsien saavutettavuus

Tähtäämme yksityistieverkon palvelutason nostamiseen

- Toimiva ja kehittyvä tieverkko parantaa metsätalouden ja puuta käyttävän teollisuuden toimintaedellytyksiä.
- Tieverkko mahdollistaa metsien monipuolisen hyödyntämisen, pelastustehtävät, virkistyskäytön, luontomatkailun sekä muun maaseudun elinkeinotoiminnan.
- Tieverkon korjausvelka vähenee, tiestön palvelukyky ja säänkestävyys paranevat.
- Tieverkon kehittämisessä ja ylläpidossa huolehditaan vesiensuojelusta ja muiden ekologisten arvojen suojelusta.
- Tiekuntien päätöksentekokyky ja aktiivisuus paranevat.
- Tiekuntien tavoitettavuus paranee ja niille suunnattujen palvelujen määrä kasvaa, esim. tieisännöinti yleistyy.

Tavoitteet ja toimenpiteet

1. Yksityisteiden kunto ja käytettävyys paranevat

- a. Vahvistetaan alan toimijoiden osaamista neuvonnan, koulutuksen ja viestinnän keinoin (yrittäjät, palveluntarjoajat, muut metsäalan toimijat)
- b. Laaditaan alueelliset yksityistieverkon yleissuunnitelmat
- c. Kehitetään tiestötietojen ja tiekunnan yhteystietojen saatavuutta, ajantasaisuutta ja käytön työkaluja

2. Tie kuntien aktiivisuus ja osaaminen paranevat

- a. Tehostetaan kunnossapito- ja perusparannushankkeiden markkinointia ja kannustinjärjestelmien hyödyntämistä
- b. Aktivoidaan tiekuntia neuvonnan ja koulutuksen keinoin ja kehitetään toimintaa (esim. tiekuntien yhdistäminen)
- c. Edistetään tieisännöintipalvelujen ja muun palvelutarjonnan kasvua

Numeeriset tavoitteet

Taulukko 12: Metsäteiden perusparannuksen ja rakentamisen toteutuma ja tavoitteet Kaakkois-Suomessa.

	Toteutuma 2015-2018, km	-josta Kemeralla 2016-2019, km	Tavoite 2021-2025, km	-josta Kemeralla, km
Metsätien perusparannus	93	13	150	75
Metsätien rakentaminen	11	1	10	5
Yhteensä	104	14	160	80

Taustatietoa

Hyväkuntoinen yksityistieverkosto on perusedellytys metsätalouden, teollisuuden puuhuollon, maatalouden ja maaseudun muun yritystoiminnan harjoittamiselle. Yksityistiet muodostavat tieverkon hiussuoniston ja sen tulee pystyä palvelemaan kuljetustarpeita ympäri vuoden. Esimerkiksi hakkuissa korjattavasta puusta noin 90 % lähtee liikkeelle yksityistien varrelta. Lisäksi yksityistiet palvelevat alueen yksityistalouksien kuljetuksia, loma-asutusta, pelastustoimintaa ja metsien hyödyntämistä virkistykseen ja luontomatkailuun.

Metsäteollisuuden puuraaka-aineen hankintamäärien arvioidaan säilyvän Kaakkois-Suomessa korkealla tasolla myös tulevaisuudessa ja metsäenergian hankintamäärien arvioidaan kasvavan lähitulevaisuudessa. Yksityistieverkon kuntoa uhkaavat tieverkon korjausvelan jatkuva kasvaminen ja ilmastonmuutoksen voimistuminen, joka muun muassa lyhentää jäätyneen maan aikaa, pidentää kelirikkojaksoja ja rapauttaa teiden kuntoa. Yksityisteiden heikkokuntoiset sillat muodostavat merkittäviä pullonkauloja ja voivat siten rajoittaa erityisesti raskaita metsätalouden kuljetuksia laajalla alueella.

Kaakkois-Suomessa on yksityisteitä yhteensä noin 24 000 km. Niistä reilua kolmannesta eli 8 600 km hallinnoi tiekunta eli tieasioiden hoitamista varten perustettu tieosakkaiden muodostama yhteisö. Tiekuuntia on yhteensä noin 3 300 kpl. Muita kuin tiekuuntien hallinnoimia yksityisteitä on noin 15 400 kilometriä.

Taulukko 13: Kaakkois-Suomen yksityistiet.

	Tiekuntia, kpl	Tiekunnallisia teitä, km	Muita yksityisteitä, km	Yksityisteitä yhteensä, km
Kymenlaakso	1 507	3 916	6 839	10 755
Etelä-Karjala	1 780	4 679	8 526	13 206
Kaakkois-Suomi	3 287	8 595	15 365	23 961

Lähde: Maanmittauslaitoksen yksityistierekisteri ja maastotietokanta

Yksityisteiden vuotuiset perusparannusmäärät ovat 2010-luvulla laskeneet huomattavasti. Esimerkiksi viimeisten vuosien aikana Kemera-rahoitteisten metsäteiden perusparannustyömäärät ovat koko maan tasolla jääneet kolmannekseen tavoitteesta (toteutuma noin 700 km ja tavoite 2 000 km).

Yksityisteiden sillat ovat monin paikoin nykykalustolle liian heikossa kunnossa. Tämä tekee monesta yksityistiestä raskaalle kalustolle liikennöintikelvottoman, vaikka muu osa tiestöstä olisi riittävän hyvässä kunnossa.

Yksityistieverkko on laaja, mutta sen kunnosta ja palvelukyvyystä ei ole riittävästi tietoa. Parempaa tietopohjaa tarvitsevat teiden käyttäjät, tiekunnat ja tiestön ylläpitoa edistävät organisaatiot, kuten ELY-keskus ja Metsäkeskus.

8 Uudet puupohjaiset tuotteet

Tähtäämme puurakentamisen vahvaan kasvuun Kaakkois-Suomessa

- Puun positiivinen hiilijalanjälki ohjaa julkista rakentamista puurakentamiseen ja alueen puurakentaminen lähtee kasvuun. Hiilen varastointi puutuotteisiin kasvaa.
- Alueen toimintaympäristö tukee metsäbiomassaan perustuvien uusien ratkaisujen kehittämistä esim. kuitu- ja selluloosatuotteet, saha- ja levytuotteet, puutuotteiden jatkojalostus ja uusiutuvan energian tuotanto.
- Digitaaliset palvelut ja metsätieto vahvistuvat, mikä mahdollistaa tuotanto- ja palveluprosessien kehittämisen.

Tavoitteet ja toimenpiteet

1. Puun käyttö lisääntyy rakentamisessa

- a. Panostetaan kehittämiseen, koulutuksen vetovoimaan, suunnittelu- ja hankintaosaamiseen, asenne- ja tahtotilaan
- b. Edistetään innovatiivisia puunkäyttöhankkeita ja puutuotteiden käyttöä ja muiden materiaalien korvaamista
- c. Edistetään puurakentamista (kaavoitus, lisäkerrosrakentaminen, teollinen puurakentaminen, julkiset hankinnat)
- d. Kehitetään puualan yritysten toimintaa ja laajenemista jatkojalostuksessa ja osatoimituksissa.

Numeeriset tavoitteet

(selvitetään vielä tilastoinnin vaihtoehtoja):

Taustatietoa

Kaakkois-Suomen alueelle on keskittynyt merkittävä määrä metsäteollisuutta. Alueella jalostetaan noin kolmannes kaikesta Suomessa jalostettavasta puusta. Alueen tutkimus- ja innovaatio toiminnalla on kansallisesti merkittävä asema. Metsäteollisuuden tuotekehityksessä ovat mukana mm. uudet puukuitupohjaiset tuotteet, biokemikaalit ja biopolttoaineet.

Puurakentamiseen kohdistuu paljon odotuksia ja sen kasvuille nähdään kasvupotentiaalia Kaakkois-Suomessa. Uusien rakennustuotteiden tuotekehitys jatkuu. Kerrostalojen rakentaminen, julkinen rakentaminen ja infrastruktuurirakentaminen ovat puurakentamisen edistämisen painopisteitä. Muita kehittämiskohteita ovat osaaminen, yritystoiminnan mukautuminen uusiin tavoitteisiin ja markkinoihin sekä kaavoitus ja rakentamisen standardit.

Metsän mahdollisuuksia tulee tarkastella perinteisiä puutuotteita laajemmin. Metsäekosysteemi tarjoaa monipuolisesti raaka-aineita ja palveluja uusille elinkeinoille. Metsäluonnon muut tuotteet, puukorjuun yhteydessä tai erikseen kerättävät raaka-aineet voivat tarjota uusia liiketoimintamahdollisuuksia.

Uusia ja pitkäikäisiä puupohjaisia tuotteita ja palveluja tarvitaan toteuttamaan kokonaiskestävyyden tavoitteita. Metsillä on keskeinen rooli taloudellisen, ekologisen ja sosiaalisen kestävyyden toteuttamisessa. Uudet tuotteet ja palvelut voivat korvata uusiutumattomiin raaka-aineisiin perustuvaa tuotantoa. Metsän tuotteita kehitetään ilmastoviisaasti hillitsemään ilmastonmuutosta. Omavaraisuus, huoltovarmuus ja alueellinen hyvinvointi, työn murros ja kansalaisten mahdollisuus osallistua ovat olennaisia osia sosiaalisessa kestävyydessä. Tuotteilla ja palveluilla on vastattava yhteiskunnan uusiin arvoihin ja tarpeisiin.

9 Luontomatkailu, luonnontuoteala ja luontoon perustuvat muut palvelut

Tähtäämme uusien arvoketjujen ja ansaintamallien rakentamiseen

- Uudet arvoketjut ja metsänomistajien ansaintamallit luovat metsiin ja luontoon perustuvaa uutta liiketoimintaa.
- Luontomatkailun, luonnontuotealan ja metsien terveys- ja hyvinvointipalveluiden toimintaedellytykset ja yhteistyö metsäsektorin kanssa kehittyvät.
- Uudet työkalut parantavat luonnontuotteiden ja metsämaiseman kysynnän ja tarjonnan kohtaamista.

Tavoitteet ja toimenpiteet

1. **Luonnontuoteliiketoiminnan ja luontomatkailun ansaintamallit kehittyvät ja lisäarvo kasvaa**
 - a. Kehitetään yrittäjien ja maanomistajien välistä yhteistyötä ja ekosysteemipalvelujen tuotteistamista (mm. ansaintalogiikka, verkostot ja sopimusmallit)
 - b. Edistetään alustataloutta ja uusien digitaalisten palvelujen kehittymistä (esim. raaka-aineiden saatavuus, kysynnän ja tarjonnan kohtaaminen)
 - c. Edistetään luomukeruualueiden pinta-alan kasvua
 - d. Viestitään aktiivisesti jokamiehenoikeuksista ja -velvollisuuksista

Numeeriset tavoitteet

Taulukko 14: Kävijämäärät Kaakkois-Suomen kansallispuistoissa.

	2015	2016	2017	2018	2019
Itäisen Suomenlahden kansallispuisto	12 500	15 100	16 400	20 800	17 400
Repoveden kansallispuisto	140 300	148 500	172 000	134 300	126 600
Valkmusan kansallispuisto	15 400	13 300	16 900	17 400	18 100
Langinkosken luonnonsuojelualue	85 500	78 800	66 000	72 900	66 900
Yhteensä	255 715	257 716	273 317	247 418	231 019

Taustatietoa

Metsien monipuolinen hyödyntäminen, luonnontuotteiden ja palvelujen tuottaminen osana metsätalouden liiketoimintaa kiinnostavat metsänomistajia ja alan yrittäjiä. Suomalaisilla uusiutuvilla ja puhtailla luonnontuotteilla on kasvavaa kysyntää kotimaassa ja kansainvälisillä markkinoilla. Toimiala kasvaa ja uusia yrityksiä syntyy lisää.

Toimialan kasvun turvaamiseksi tarvitaan viestintää metsänomistajille alan mahdollisuuksista sekä ansaintamallien kehittämistä. Luonnontuotealalta puuttuvat vielä kehittyneet raaka-aineiden hankintaketjut. Luomusertifiointi antaa kilpailuetua kansainvälisillä markkinoilla. Kaakkois-Suomessa luomukeruualueita on toistaiseksi hyvin vähän.

Ennustetaan, että tulevaisuudessa yhä suurempi osa matkailijoista suuntaa lomamatkansa kotimaahan ja lähialueille. Kehitys avaa mahdollisuuksia kehittää matkailupalveluja ja uutta liiketoimintaa. Samalla kasvaa tarve kehittää yhteistyötä ja liiketoimintamalleja maanomistajien, metsätalouden ja matkailualan kesken. Luontopalvelujen, reitistöjen ja palvelujen saavutettavuuden parantaminen on keskeinen kehittämiskohde.

Alustatalous ja avoin ympäristötieto mahdollistavat uusien palvelujen ja toimintamallien kehittämisen. Uusia toimintamalleja tarvitaan palveluiden tuottamiseksi, markkinoimiseksi ja rahoittamiseksi. Metsistä on jo paljon paikkatietoa, jota voidaan käyttää uusien digitaalisten sovellusten palveluiden suunnittelussa.

10 Osaaminen ja koulutus

Tähtäämme osaamisen paranemiseen ja alan vetovoiman kasvuun

- Opiskelu ja työskentely metsäalalla kiinnostaa ja alan vetovoima kasvaa.
- Koulutuksen, tutkimuksen ja elinkeinoelämän yhteistyö syvenee, osaaminen kasvaa ja osaavan työvoiman saatavuus paranee.
- Kuljettajakoulutuksen taso nousee ja osaavien kuljettajien saatavuus paranee.
- Panostukset osaamiseen tehostavat toimintaa ja parantavat toiminnan laatua.
- Oppimisympäristöt, työssäoppiminen ja oppimisen tavat kehittyvät.

Tavoitteet ja toimenpiteet

- 1. Vahvistetaan metsänomistajien ja metsäalan toimijoiden osaamista**
 - a. Varmistetaan riittävä ja laadukas koulutustarjonta
 - b. Kehitetään sähköisiä oppimisympäristöjä ja muita uusia oppimisen menetelmiä
- 2. Parannetaan osaavan työvoiman saatavuutta**
 - a. Kehitetään metsäalan koulutusta yhteistyössä työelämän kanssa
 - b. Haetaan uusia ratkaisuja työvoiman saatavuuden parantamiseksi (mm. kausityö, ulkomainen työvoima, nuorten kesätyöt)
 - c. Vahvistetaan erityisesti lasten ja nuorten sekä alueen asukkaiden metsäsuhdetta

Numeeriset tavoitteet

(selvitetään vielä tilastoinnin vaihtoehtoja)

Nykytila ja taustaa:

Kaakkois-Suomessa on tarjolla tutkintoon johtavaa toisen asteen, ammattikorkeakoulu- ja yliopistokoulutusta metsäalalla seuraavasti:

- Saimaan ammattiopisto Sampo, Lappeenranta, Imatra, Ruokolahti:
 - Metsäalan perustutkinto: metsäkoneenkuljettaja, metsuri-metsäpalvelujen tuottaja, metsänomistajan metsäkoulu
 - Metsäalan ammattitutkinto metsäkoneenkuljettaja
 - Luonto- ja ympäristöalan perustutkinto
 - Prosessiteollisuuden perustutkinto

- Kouvolan seudun ammattiopisto KSAO, Kouvola:
 - Metsäalan ammattitutkinto: metsuri, metsätalousyrittäjä
 - Luonto- ja ympäristöalan perustutkinto: ympäristöhoitaja, ympäristöneuvoja, luonto-ohjaaja, luonnonvaratuottaja
- Harjun oppimiskeskus, Virolahti
 - Metsäalan perustutkinto
 - Luonto- ja ympäristöalan perustutkinto
- Ammattiopisto Luovi, Lappeenranta
 - Luonto- ja ympäristöalan perustutkinto (erityisopetuksena)
- LAB-ammattikorkeakoulu, Lappeenranta ja Lahti
 - Insinööri (amk), puutekniikka
 - Insinööri (amk), energia- ja ympäristötekniikka
- Kaakkois-Suomen Ammattikorkeakoulu, Xamk, Kotka
 - Insinööri (AMK), energiatekniikka
- LUT-yliopisto, Lappeenranta ja Lahti
 - Tekniikan kandidaatti ja diplomi-insinööri: energiatekniikka ja ympäristötekniikka

Tutkintoon johtavan koulutuksen lisäksi oppilaitokset ja muut organisaatiot järjestävät täydentävää koulutusta alan ammattilaisille ja metsänomistajille.

11 Kansainvälinen metsäpolitiikka ja EU-vaikuttaminen

Kestävän metsätalouden ja metsiin perustuvien elinkeinojen edellytysten parantamiseksi toteutetaan linjaukset, jotka koskevat kansainvälistä metsäpolitiikkaa ja EU-vaikuttamista sekä kansainvälisen liiketoimintamahdollisuuksien edistämistä.

Agenda 2030:n toimeenpano on koordinoitua metsiin, kestävään metsätalouteen ja biotalouteen liittyen. Metsiin ja metsäalaan liittyvä monitahoinen, esimerkiksi YK-pohjainen yhteistyö ja kehityspolitiikka ovat tehokkaita ja vaikuttavia.

Teeman toimenpiteiden avulla pyritään siihen, että metsäalan ja kestävä metsätalouden toimintaedellytykset on turvattu sekä metsäalan merkitys ilmasto- ja energiapolitiikkojen ratkaisussa on tunnustettu. Metsiin ja kestävään metsätalouteen liittyvää hyvää hallintoa vahvistetaan ja ihmisoikeuksia edistetään. Metsien monimuotoisuuden turvaaminen kansainvälisen yhteistyön avulla on aktiivista ja vaikuttavaa."

Suomen kansainvälisen metsäpolitiikan ja EU-vaikuttamisen tavoitteena on vahvistaa metsien, kestävän metsätalouden ja metsiin pohjautuvan biotalouden roolia kestävän kehityksen Agenda 2030 -tavoitteiden saavuttamiseksi. 2019 EU puheenjohtajamaana Suomi edisti 2020 päättyvän EU metsästrategian uudistamista sekä EU:n jäsenmaita laillisesti sitovan metsäsopimuksen syntyä. Molempia tarvitaan, koska EU:lla ei ole virallista metsäpolitiikkaa. Sopimuksen ja strategian avulla pystyttäisiin ohjaamaan metsien käyttöä ja hoitoa, vaikka ne ovat lopulta kunkin maan omalla vastuulla. Metsästrategiassa ja metsäsopimuksessa määritettäisiin metsien käytön ohjaus sekä EU:n tavoitteet luonnon monimuotoisuuden köyhtymisen pysäyttämiseksi ja kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseksi.

EU ja sen jäsenmaat ovat valmistelemassa ja pitkälti sitoutuneet lisäämään toimia luonnon monimuotoisuuden köyhtymisen pysäyttämiseksi sekä ekosysteemien säilyttämiseksi ja ennallistamiseksi. Euroopan komissio on loppuvuonna 2019 tehnyt aloitteen vuoteen 2030 ulottuvasta EU:n biodiversiteettistrategiasta osana Euroopan vihreän kehityksen ohjelmaa. Komission aloite on jatkoa pyrkimyksille pysäyttää biologisen monimuotoisuuden köyhtyminen. Toteutuessaan EU:n biodiversiteettistrategia linjaisi EU:n tavoitteita ja toimenpiteitä monimuotoisuuden heikkenemisen hillitsemiseksi.

EU:n ilmastopolitiikkaa ohjaa mm. YK:n ilmastopöytäkirjan Kioton pöytäkirja. EU:n päästövähennystavoite toisella Kioto pöytäkirjan velvoitekaudella vuosina 2013–2020 on 20 prosenttia verrattuna vuoden 1990 tasoon. Vuoteen 2030 mennessä tavoitteena on vähentää kasvihuonekaasupäästöjä vähintään 40 prosenttia vuoden 1990 päästötasosta. On mahdollista, että EU päättää näitä tiukemmista päästövähennystavoitteista 2020-luvulla.

Taakanjakoasetus sisältää päästövähennysvelvoitteet kaikille EU:n jäsenvaltioille. Asetuksen mukaan Suomen on vähennettävä päästöjään vähintään 39 prosenttia vuoden 2005 tasosta vuoteen 2030 mennessä. Velvoite koskee päästökaupan ulkopuolisia aloja kuten liikennettä, maataloutta ja rakennusten lämmitystä. Velvoitteen saavuttamiseksi on mahdollista siirtää päästövähennyksiä LULUCF-asetuksen puolelta taakanjakosektorille.

LULUCF-asetus säätelee, miten maankäyttö, maankäytön muutokset ja metsät otetaan huomioon ilmastotavoitteissa. LULUCF-asetukseen sisältyvät metsistä, maatalousmaasta ja kosteikoista vapautuvat päästöt ja nielut eli kasvillisuuden ja maaperän sitoma hiilidioksidi. Metsien hiilinielu huomioidaan laskennassa rajoitetusti. Laskentaa varten jäsenvaltiot määrittävät metsiä koskevat vertailutasot kausille 2021–2025 sekä 2026–2030. Suomen LULUCF vertailutasot päätetään xxxx.

Maaseutuohjelmat toimivat EU:n maaseudun kehittämisvälineinä. Manner-Suomen maaseudun kehittämishankkeita 2014–2020:n kautta on vuosina 2014–2020 haettavissa reilut 8 miljardia euroa erilaisia maaseudun kehittämistukia. Maaseutuohjelmasta voidaan myöntää kehittämishankerahoitusta koulutukseen ja tiedonvälitykseen sekä yhteistyöhankkeisiin sekä maaseudun yritysrahoitusta yritystoiminnan aloittamiseen. Tukea ei kuitenkaan myönnetä suoraan metsätalouteen, vaan metsätalouteen liittyvän osaamisen, innovaatioiden ja yhteistyön edistämiseen liittyville kehittämishankkeille. Tukea voidaan myöntää myös metsätaloutta palvelemaan yritystoimintaan ja investointitukena metsän tuotteiden jatkojalostukseen. Metsäkeskuksen kehittämishanketoiminta perustuu suurelta osin Maaseutuohjelman rahoitukseen.

EU:n päättämät lait ja asetukset sekä hyväksymät sopimukset velvoittavat sen jäsenmaita. EU:n säädökset ja sopimukset luonnon monimuotoisuuden köyhtymisen estämiseksi, ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi ja siihen varautumiseksi sekä maaseudun kehittämiseksi vaikuttavat kansallisiin metsäpoliittisiin tavoitteisiin ja niitä toteuttaviin toimenpiteisiin myös Suomessa. Käytännön haaste on yhteen sovittaa metsien käyttö niin, että samalla huolehditaan myös monimuotoisuudesta, ilmastonmuutoksesta ja siihen varautumisesta sekä maaseudun kehittämisestä.

Alueelliset metsäohjelmat ovat maakunnallisia toimeenpano-ohjelmia, joissa yhdistyy EU säädösten ja sopimusten, kansallisten ratkaisujen ja alueellisten valintojen kokonaisuus. Mitä paremmin alueelliset metsäohjelmat ovat yhtenevät EU:n ja kansallisen ohjauksen kanssa, sitä luontevampaa niiden toteuttaminen osana maakunnallisia muita ohjelmia tulee olemaan.

Linkejä:

- https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/initiatives/ares-2019-7908307_fi
- https://www.ym.fi/fi-FI/Ymparisto/Ilmasto_ja_ilma/Ilmastonmuutoksen_hillitseminen/Euroopan_unionin_ilmastopolitiikka
- Euroopan metsäsopimus
- EU metsästrategia
- CAP27 ja EU maaseutuohjelma
- Biodiversiteettistrategia
- Green deal
- YK sustainable goals
- KMS 2025
- Kioto pöytäkirja
- Pariisin ilmastopöytäkirja
- IPCC raportti
- (EU kestävä rahoitus)

12 Metsätieto ja alustatalous

Tähtäämme digitalisaation mahdollisuuksien hyödyntämiseen

- Metsä-, luonto- ja ympäristötietojen saatavuus, käytettävyys ja yhdistettävyyden muiden tietolähteiden kanssa paranevat.
- Kehittyvä tietopohja mahdollistaa uusien työkalujen kehittämisen metsän- ja luonnonhoitoon, palveluiden suunnitteluun ja toteutukseen.
- Kehittyvä metsätieto ja uudet sovellukset parantavat metsätalouden kannattavuutta ja edesauttavat kestävyystavoitteiden saavuttamista.

Kaakkois-Suomen alueellisen metsäohjelmassa metsätiedon ja alustalouden kehittäminen nähdään merkittävänä mahdollistajana eri teemojen tavoitteiden saavuttamiselle. Laadukkaiden ja ajantasaisten paikkatietoaineistojen saatavuus on edellytyksenä digitalisaation etenemiselle. Metsätiedon ja alustalouden tavoitteet ja toimenpiteet on kirjattu osaksi ohjelman tavoitteita ja teemoja.

Esimerkkejä keskeisistä metsätiedon ja alustalouden käyttökohteista metsäohjelman toimenpiteissä:

- metsänhoitotöiden edistäminen, hakkuumahdollisuuksien hyödyntäminen
- ympärivuotisen puunkorjuun edistäminen
- metsänomistajatiedon hyödyntäminen tilarakenteen edistämiseksi
- rantametsien ja turvemaiden metsien käsittely
- metsätie- ja tiekuntatieto teiden käytössä ja kunnossapidossa
- kohdetieto luontomatkailussa, virkistyskäytössä
- alustat kysynnän ja tarjonnan kohtaamisen helpottajina (mm. metsänhoitotyöt, luonnontuotteet, matkailu)

13 Metsäalan vuorovaikutus ja viestintä

Tähtäämme aktiiviseen, vuorovaikutteiseen ja faktapohjaiseen metsäviestintään

- Viestintä on faktoihin perustuvaa, aktiivista, aloitteellista ja positiivista.
- Moniarvoisen viestinnän ja vuorovaikutuksen avulla rakennetaan luottamusta ja yhteistyötä eri toimijoiden välillä.
- Tutkimukseen perustuvan ja koordinoitun viestinnän avulla lisätään tietoa metsien merkityksestä taloudelle ja muista yhteiskunnallisista hyödyistä.
- Metsäohjelma lisää metsäalan ammattilaisten ja kansalaisten tietoisuutta ja ymmärtämystä metsien kestävästä hoidosta ja käytöstä, metsiin perustuvista tuotteista ja palveluista, metsäluonnon monimuotoisuudesta, hiilensidonnasta ja hiilenvarastoinnista sekä vesiensuojelusta ja muista ympäristöhyödyistä.
- Viestinnän ja uusien toimintamallien avulla metsäkultuurinen näkökulma otetaan osaksi metsäalan vuorovaikutusta sekä metsistä käytävää keskustelua.

Kaakkois-Suomen alueellisen metsäohjelman valmistelussa aktiivinen, monipuolinen ja tehokkaasti kohdennettu viestintä on todettu keskeiseksi keinoksi kaikkien metsäohjelman teemojen edistämiseksi. Viestinnälliset toimenpiteet on kirjattu mukaan osaksi muiden teemojen toimenpiteitä. Niiden lisäksi korostetaan seuraavia viestinnällisiä tavoitteita ja toimenpiteitä:

1. Vahvistamme lasten ja nuorten metsäsuhdetta

- a. Tehostamme metsäalan kouluyhteistyötä ja sen koordinointia
- b. Välitämme tietoa ja tarjoamme mahdollisuuksia metsäalan ammatteihin tutustumiseen
- c. Tuemme metsään ja yrittäjäyyskasvatukseen liittyvää järjestötoimintaa

2. Lisäämme metsätalouden arvostusta ja ymmärrystä metsien kestävästä käytöstä

- a. Välitämme metsänomistajille ja kansalaisille tietoa mm. metsien käytön taloudellisesta merkityksestä, metsien luontoarvoista ja niiden turvaamisesta, hakkuumenetelmien vaihtoehtoista, ilmastovaikutuksista ja muista ympäristöhyödyistä.
- b. Viestimme metsäbiotalouden tarjoamista mahdollisuuksista kestävämpiin ratkaisuihin.

14 Ohjelman vaikutukset

Kaakkois-Suomen metsäohjelma 2021-2015 on maakunnan metsäalan ja ympäröivän yhteiskunnan yhteinen toimintaohjelma, jonka tarkoituksena on edistää metsien kestävää käyttöä ja hoitoa sekä metsiin perustuvia elinkeinoja. Ohjelman vaikutukset toteutuvat toimijoiden työn kautta ja ovat usein välillisiä.

Vaikutusarvio perustuu Kaakkois-Suomen alueen metsäalantoimijoista ja sidosryhmistä kootun asiantuntijatyöryhmän tekemään arvioon (taulukko x).

Taulukko 15: Kaakkois-Suomen metsäohjelman vaikutusten arviointi.

Arvioidut teemat	Taloudelliset vaikutukset.	Ekologiset vaikutukset	Sosiaaliset vaikutukset	Kulttuuriset vaikutukset.
Resurssitehokas ja kestävä metsänhoito	++	+	++	+
Talousmetsien luonnonhoito ja metsäluonnon monimuotoisuus	+	++	+	++
Ilmastokestävä metsätalous	++	+	+	+
Metsätiet ja metsien saavutettavuus	++	0	+	+
Uudet puupohjaiset tuotteet	+	+	+	+
Luontomatkailu, luonnontuoteala ja luontoon perustuvat muut palvelut	+	0	+	+
Osaaminen ja koulutus	++	+	++	+

Merkintöjen selitykset: ++ = voimakkaasti myönteinen, + = myönteinen, 0 = ei vaikutusta, - = kielteinen, -- voimakkaasti kielteinen tai haitallinen

Resurssitehokas ja kestävä metsänhoito: Toimenpidekokonaisuus vahvistaa metsätalouden perustaa kaikkien kestävyys näkökulmien kannalta ja tuo voimakkaasti myönteisiä vaikutuksia talouteen ja sosiaaliseen kestävyteen. Metsätalouden kannattavuus on toiminnan perusta ja siitä on pidettävä huolta. Aktiivisen ja ammattimaisen metsätalouden harjoittamisen vahvistuminen edesauttaa tavoitetilan toteutumista. Toimenpiteiden merkitys työllisyydelle ja aluetaloudelle korostuvat syrjäisemmillä alueilla. Epävarmuustekijät: Onnistutaanko toimenpiteiden toteutuksessa riittävällä tavalla. On tärkeää, että osaaminen on riittävällä tasolla ja käytännön toiminnassa noudatetaan suosituksia ja parhaita käytäntöjä. Kestävyys eri näkökulmat tulee ottaa huomioon käytännön toimenpiteissä.

Talousmetsien luonnonhoito ja metsäluonnon monimuotoisuus: Toimenpidekokonaisuudella on voimakkaasti myönteisiä vaikutuksia ekologiseen kestävyteen ja myös kulttuuriseen kestävyteen. Toimenpiteet parantavat luonnonhoidon ja vesiensuojelun osaamista ja käytännön toteutusta, mikä edesauttaa metsien talouskäyttöä ja parantaa metsätalouden yleistä hyväksyttävyyttä. Sosiaalisten ja kulttuuristen näkökulmien hallinta paranee, minkä merkitys korostuu mm. metsien kasvavan virkistyskäytön myötä. Epävarmuustekijät: Riittävätkö toimenpiteet talousmetsien luonnonhoidon todelliseen valtavirtaistamiseen. Toimenpiteillä on myös negatiivisia vaikutuksia metsänomistajien talouteen silloin, kun toimenpiteet rajoittavat talouskäyttöä. Eri toimijoiden yhteistyön toimivuudesta on huolehdittava.

Ilmastokestävä metsätalous: Toimenpidekokonaisuudella on voimakkaasti myönteisiä vaikutuksia talouteen ja myönteisiä vaikutuksia muihin kestävyiden osa-alueisiin. Kasvun lisääminen vahvistaa hiilensidontaa ja samalla kasvava puuntuotos antaa paremmat edellytykset taloudelliselle kannattavuudelle. Ilmastokestävyiden parantamisella turvataan metsien käytön mahdollisuuksia pitkälle tulevaisuuteen. Epävarmuustekijät: AMO:n aikajänne ilmastovaikutusten arviointiin on lyhyt. Uutta tutkimustietoa erityisesti suometsien hoitoon tarvitaan lisää ja sitä saadaankin mutta samalla ohjeistukset poukkoilevat, mikä hämmentää käytännön toimijoita.

Metsätiet ja metsien saavutettavuus: Metsien saavutettavuus ja hyväkuntoinen tiestö ovat perusedellytys metsien käytölle. Toimenpidekokonaisuudella on voimakkaasti myönteinen vaikutus taloudelliseen kestävyteen. Se palvelee myös sosiaalisia ja kulttuurisia tavoitteita. Epävarmuustekijät: Yksityistieverkon parantaminen on mittava urakka ja toimenpiteiden riittävyys erityisesti tarvittavien resurssien suhteen nähdään selkeänä epävarmuustekijänä.

Uudet puupohjaiset tuotteet: Toimenpiteet vaikuttavat myönteisesti kaikkiin kestävyiden osa-alueisiin. Epävarmuustekijät: Riittävätkö resurssit toimenpiteiden toteutukseen riittävässä määrin. Kilpailu on kovaa eri rakennusmateriaalien kesken.

Luontomatkailu, luonnontuoteala ja luontoon perustuvat muut palvelut: Toimenpiteillä on myönteisiä vaikutuksia talouteen sekä sosiaaliseen ja kulttuuriseen kestävyteen. Toiminta on mittakaavaltaan toistaiseksi suhteellisen pientä. Kehittämistoimenpiteille on vahvaa tarvetta, jotta saadaan kasvua käyntiin. Epävarmuustekijät: Toiminnan yhteensovittaminen metsän eri käyttömuotojen kesken voi olla haastavaa.

Osaaminen ja koulutus: Toimenpidekokonaisuudella on voimakkaat myönteiset vaikutukset talouteen ja sosiaaliseen kestävyteen ja myönteinen vaikutus muihin osa-alueisiin. Epävarmuustekijät: Eri toimialojen välinen kilpailu pienenevistä ikäluokista kiristyy, mikä voi vaikeuttaa työvoiman saatavuutta metsäsektorilla.

Epävarmuustekijöitä

Globaalin talouden heilahdukset ja erilaiset häiriötilanteet voivat vaikuttaa merkittävästi metsäalan toimintaan ja metsäohjelman toteuttamisedellytyksiin. Myös muutokset kansainvälisessä ja kansallisessa politiikassa, säädöksissä ja kannustimissa saattavat aiheuttaa tavoitteiden ja toimenpiteiden tarkistamistarvetta.

Ilmastonmuutoksen myötä laajojen metsätuhojen riskit lisääntyvät. Keski-Euroopassa toteutuneiden kaltaiset tuhot voivat muuttaa ennustettua tulevaisuutta tuntuvasti. Ilmastonmuutokseen vaikuttamisen kannalta parhaista menettelyistä ja niiden toimivuudesta on suometsien osalta tutkimustieto vasta karttumassa.

Metsänomistuksenmuuttuminen ja metsänomistajien moniarvoistuminen voi edistää eri näkökulmien ja käyttömuotojen huomioimista metsien käsittelyssä. Toisaalta metsänomistajien ja kansalaisten vieraantuminen ja etäytyminen metsistä asettaa haasteita metsäalan vaikuttamisessa, viestinnässä ja palveluiden tarjonnassa.

Keskeisiä haasteita ohjelman ja sen tavoitteiden toteutumiseksi ovat ohjelman tehokas jalkauttaminen ja ohjelman viestien perille saaminen usein ristiriitaisenkin tiedon tulvassa.

15 Metsäohjelman seuranta ja keskeiset mittarit

Kaakkois-Suomen metsäneuvosto seuraa vuosittain alueellisen metsäohjelman toteutumista. Seurannassa havaittuihin toimintaympäristön tai kehittämistarpeiden muutoksiin vastataan päivittämällä metsäohjelman tavoitteita ja toimenpiteitä sekä niiden priorisointia.

Metsäohjelman keskeisten [mittareiden tuloksia](#) koskevat kuvaajat ovat kaikkien hyödynnettävissä. (Digiamossa seurantadiat ovat osa tarinakarttaa. Nyt linkki johtaa verkkosivuille, jossa on näkyvillä toistaiseksi nykyisen ohjelman seuranta).

Metsäohjelman toteutuksen etenemisestä raportoidaan vuosittain myös maa- ja metsätalousministeriölle.

16 Metsäohjelmaa toteutetaan yhdessä!

Kaakkois-Suomen metsäohjelman tavoitteena on edistää Kymenlaakson ja Etelä-Karjalan maakuntien metsien kestävää hoitoa ja käyttöä. Puuhun ja muihin metsän aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin sekä palveluihin perustuvaa hyvinvointia tavoitellaan yhä monipuolisemmin. Samalla halutaan turvata metsien luontoarvot sekä puhtaat vedet. Metsät ja puu tarjoavat mahdollisuuksia myös ilmastonmuutoksen hillinnässä, mutta myös ilmastonmuutokseen varautuminen on välttämätöntä.

Monipuolisen ohjelman toteuttamiseen osallistuvat ja vaikuttavat monet tahot: Puuta korjaavat ja jalostavat yritykset, metsätalouden palveluita tuottavat tahot, oppilaitokset, tutkimuslaitokset, viranomaiset ja päättäjät, kansalais- ja nuorisjärjestöt, media sekä ennen kaikkea metsänomistajat.

Merkittävä osa metsäohjelman toteuttamisesta on toimijoiden normaalia työtä. Osaan toimenpiteistä tarvitaan mm. EU-rahoitusta, joiden suuntaamisessa maakunnallisilla elimillä ja päättäjillä on keskeinen rooli. EU:n rakennerahastojen, maaseutuohjelman sekä muiden kansallisten ja kansainvälisten rahoitusmahdollisuudet kannattaakin käyttää hyväksi. Luonnollisesti myös metsätalouden kannustinjärjestelmiä sekä METSO- ja HELMI-ohjelmien rahoitusta on tärkeää hyödyntää aktiivisesti tavoitteisiin pääsemiseksi.

Kaakkois-Suomen metsäneuvostolla ja Metsäkeskuksella on päävastuu eri tahojen innostamisessa ja sitouttamisessa mukaan metsäohjelman toteuttamiseen. Monet ohjelman toteuttamiseen osallistuvat ja vaikuttavat tahot ovatkin edustettuna metsäneuvostossa. Metsäohjelman toteutumista edistetään myös Metsäkeskuksen kumppanuustapaamisissa. Erityisen tärkeää on saada metsäohjelman tavoitteet huomioiduiksi muissa Kaakkois-Suomen alueen ohjelmissa ja strategioissa.

Kaakkois-Suomen metsäneuvosto seuraa ja ohjaa alueellisen metsäohjelman toteutumista vuosittain. Samalla priorisoidaan kehittämistoimenpiteitä ja päivitetään tavoitteita sekä toimenpiteitä tarpeen mukaan.

Ohjelman toteutumista tukevat metsäohjelman valmisteluryhmistä muodostettavat toimeenpanoryhmät. Niiden tehtävänä on tarkentaa yhteistyötä toimenpiteiden toteutuksessa sekä tuottaa metsäneuvostolle syötteitä kehittämistoimenpiteiden päivitystarpeista.